

jest gotowy do poddania dyskusji specjalistów, którzy powinni mieć świadomość jak powstają tzw. *renderingi*. Przy zachowaniu ściśle określonej procedury obiektywizm wyniku jest duży. Można go łatwo zweryfikować, przy nawet podstawowej wiedzy na ten temat.

Prowadzona analiza porównawcza zwykle owocuje wyborem optymalnego rozwiązania. Jego dalsze uszczegóławianie i wprowadzanie do modelu cyfrowego, kolejny raz poddaje się sprawdzeniu i dyskusji. Tak metodą *iteracyjną* można wypracować rozwiązanie kompromisowe, sprawdzone jak gdyby w rzeczywistym kontekście.

Pojawiają się zarzuty odnoszące się do wartości naukowej podobnych ekspertyz. Obrazy bywają ładne estetycznie i wydają się być wyłącznie artystyczną wizją. Ogromne możliwości obróbki rastrowej pozwalają, bez przeprowadzenia omawianej pracochłonnej procedury, uzyskać przekonujące efekty, jednak oderwane od rzeczywistości.

Weryfikacja podobnych analiz jest możliwa przy podstawowej wiedzy oceniających ekspertów – na temat procedur ich tworzenia. Rodzaj użytych programów lub zaawansowanie techniczne sprzętu, nie jest w stanie zatrzeć czytelność podstawowych zasad geometrii i fizyki. Błędy w ekspertyzach mogą być przypadkowe, a także zamierzone.

Etyka projektantów i naukowców jest zasadniczą kwestią w ochronie cennego dziedzictwa. Oszustwem jest wybór tylko tych ujęć panoramicznych, w których nowopowstający obiekt wygląda najlepiej. Można także dowolnie przeskalować projekt w stosunku do kontekstu. Jest pocieszające, że profesjonalna weryfikacja ekspertyz wymaga znacznie mniejszych nakładów pracy, niż ich opracowanie, dlatego prawda jest stosunkowo łatwa do wykazania.

Pomimo możliwych zagrożeń, cyfrowe ekspertyzy i techniki wizualizacyjne są w stanie chronić cenny krajobraz przed niepożądanymi twórczymi niespodziankami. Wytworzone materiały poddaje się opinii naukowej; często służą one także jako argument pomagający w perswazji przy dyskusjach społecznych. Możliwość obejrzenia wirtualnego obiektu w rzeczywistym środowisku, sprawiającego wrażenie jakby istniał tam od dawna, jest nie do przecenienia.

Przystępna forma prezentacji umożliwia szeroki, masowy odbiór społeczeństwa i wyrażenie cennej opinii, zanim budowla powstanie.

Streszczenie: Nauczanie projektowania w cennym krajobrazie wymaga rozwiązania skomplikowanego problemu. Oprócz jakości powstającej formy ważniejszy jest jej sposób oddziaływania na krajobraz. Jej precyzyjna wizualizacja – pozwala nie zniszczyć wartości krajobrazowych przy jednoczesnym wzbogaceniu otoczenia o nowy byt. Środowisko wirtualne jest tożsamer z rzeczywistością – powstaje na podstawie danych pobranych i przetworzonych ze środowiska.

Wynikiem technik wizualizacyjnych są wariantowe rozwiązania poddawane ocenie ekspertów oraz dyskusji społecznej. Budowla zostaje oceniona zanim zaistnieje na trwałe w krajobrazie.

Słowa kluczowe: cyfrowa analiza krajobrazu, widoki panoramiczne, wizualizacja komputerowa, model cyfrowy.

Abstract: *Education in designing in a valuable landscape requires solving a complex problem. In addition to the quality of a new form, it is the way of its impact on landscape that appears to be more important. Precise visualisation of that new form will make it possible not to destroy landscape values, while simultaneously enriching the surroundings with a new being. Virtual surroundings are identical with reality. They are created based on data collected from real surroundings and processed.*

Visualisation techniques yield variant solutions, subjected to assessment by experts and discussion by general public. Thus a structure can be assessed before it actually starts to exist in the landscape.

Key words: *digital landscape analysis, panoramic views, computer visualisation, digital model.*

⁴ Naukowy szkic pracy badawczej, prowadzonej pod kierunkiem W. Kosińskiego, prof. PK, oraz dorobek dydaktyczny – sem. VII.

⁵ Kosiński W., Byrski P., Skoplak Z., *Praca Konkursowa na opracowanie koncepcji architektoniczno-urbanistycznej kładki pieszo-rowerowej przez Wisłę wraz z zagospodarowaniem jej przyczółków w rejonie: Bulwar Czerwieński – Bulwar Poleski w Krakowie*, Kraków 2006.

⁶ Kosiński W., Byrski P., Kowalski P., *op.cit.*

⁷ Kosiński W., Byrski P., Skoplak Z., *op.cit.*

Prof. dr hab. inż. Andrzej Drabiński¹

PRAWNE ASPEKTY ZAWODU ARCHITEKTA KRAJOBRAZU

LEGAL ASPECTS OF THE PROFESSION OF A LANDSCAPE ARCHITECT

■ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności (Rozporządzenie 2004b), obowiązujące od 1 stycznia 2005 r., a wydane na podstawie art. 36 ust. 8 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Ustawa 2004), zawód „architekt krajobrazu” zalicza do:

- grupy wielkiej 2 – specjaliści,
- grupy dużej 21 – specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych,
- grupy średniej 214 – inżynierowie i pokrewni,

- grupy elementarnej 2141 – architektki, urbanisci i
- pokrewni: 214101 – architekt, 214102 – architekt krajobrazu, 214103 – architekt wnętrz, 214104 – urbanista.

Liczbę 214190 stanowią pozostali architekci, urbanisci oraz pokrewni.

¹ Instytut Architektury Krajobrazu, Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

Architektura krajobrazu jako zawód po ukończeniu studiów wyższych

Zgodnie z § 8 ww. rozporządzenia klasyfikacja zawodów, służąca ujednoczeniu nazewnictwa zawodów i specjalności występujących na rynku pracy oraz racjonalnemu planowaniu obsługi rynku pracy i określaniu jego struktury zawodowej, stosowana jest w szczególności w zakresie: pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego, gromadzenia danych do określania polityki zatrudnienia, kształcenia i szkolenia zawodowego, a także do prowadzenia badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy.

Architekt krajobrazu

Urzędowy opis tego zawodu (www.praca.gov.pl) określa, że wykonuje on następujące czynności:

- opracowuje programy oraz projekty budowy i modernizacji obiektów architektury krajobrazu i terenów zieleni miejskiej, a także projekty ochrony i kształtowania krajobrazu terenów niezurbanizowanych w celu zachowania i rozwijania różnorodności, osobliwości i piękna krajobrazu; pełni kontrolę nad realizacją projektowanych obiektów w ramach nadzoru autorskiego; prowadzi studia i badania nad praktycznym wykorzystaniem w dziedzinie architektury krajobrazu wyników prac z innych dziedzin: ekologii, geologii i geomorfologii, klimatologii, hydrologii, fitosocjologii, geografii fizycznej kompleksowej, ochrony środowiska przyrodniczego, ogrodnictwa, leśnictwa, gospodarki wodnej, historii sztuki, architektury;
- realizuje następujące zadania zawodowe:
 - ochrona zasobów naturalnych, utrzymywanie i przywracanie im użyteczności;
 - wskazywanie sposobów unikania i minimalizowania szkód powstających w krajobrazie, spowodowanych ingerencją człowieka;
 - opracowywanie koncepcji ochrony form rzeźby terenu, gleb, wód, klimatu, biotopów i biocenoz, w ramach studiów do planów przestrzennych zagospodarowania, na różnych poziomach planowania;
 - opracowywanie koncepcji ochrony parków narodowych, rezerwatów, pomników przyrody oraz parków krajobrazowych;
 - koordynowanie opracowań dotyczących ocen oddziaływania na środowisko oraz dopuszczalnych rozmiarów ingerencji i niezbędnych działań naprawczych;
 - opracowywanie studiów dotyczących stanu istniejącego;
 - opracowywanie programów i projektów terenów zieleni miejskiej;
 - rewaloryzacja krajobrazu miejskiego, w tym projektowanych stref ruchu pieszego, ścieżek rowerowych, punktów widokowych itp.;
 - opracowywanie studiów i projektów zagospodarowania terenów rolniczych;
 - opracowywanie projektów obiektów architektury krajobrazu: ogrodów przydomowych, ogrodów na dziedzińcach, na dachach, parków i ogrodów przy rezydencjach, parków publicznych, parków uzdrowiskowych, ogrodów osiedlowych, skwerów, bulwarów, terenów sportowych, placów zabaw, ogrodów botanicznych, parków etnograficznych, wystaw ogrodniczych, ogrodów działkowych, cmentarzy;
 - kształtowanie przestrzeni wokół budynków administracyjnych, szpitali, szkół, kościołów, centrów handlowych, obiektów przemysłowych;
 - kształtowanie krajobrazu w otoczeniu szlaków komunikacyjnych;

- opracowywanie projektów szaty roślinnej chroniącej tereny przed ogniem, zanieczyszczeniem powietrza, wandalizmem, etc.;
 - prowadzenie nadzoru autorskiego lub kierowanie budową obiektów architektury krajobrazu;
 - opracowywanie studiów historycznych i dokumentacji konserwatorskich dotyczących ochrony i rewaloryzacji zabytków sztuki ogrodowej oraz ochrony krajobrazów historycznych i pielęgnowanie zabytkowych założeń ogrodowych;
 - opracowywanie zasad pielęgnowania i eksploatacji istniejących i nowo projektowanych obiektów architektury krajobrazu;
 - opracowywanie projektów rekultywacji terenów zdegradowanych oraz prowadzenie prac rekultywacyjnych;
 - wykonywanie zadań związanych z podanymi wyżej;
 - nadzorowanie innych pracowników;
- oraz, jako dodatkowe zadania zawodowe:
- prowadzenie działalności naukowo-dydaktycznej;
 - pełnienie funkcji administracyjnych w służbach publicznych;
 - członkostwo w zespołach przygotowujących projekty urbanistyczne i budowlane.

Technik architektury krajobrazu

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją szkolnictwa zawodowego określoną przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Rozporządzenie 2004a) na podstawie art. 24 ust.1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Ustawa 1991) zawód „technik architektury krajobrazu”, o symbolu cyfrowym 321 [07], zaliczony jest do grupy zawodów: technicy nauk biologicznych i rolniczych.

Podstawy programowe kształcenia w tym zawodzie, określone przez Ministra Edukacji i Nauki (Rozporządzenie 2006a), zawierają: opis zawodu, bloki programowe (techniczny, kształtowanie krajobrazu, podstawy działalności zawodowej) obejmujące cele i treści kształcenia, liczbę godzin i warunki kształcenia.

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik architektury krajobrazu powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

- urządzania i pielęgnowania terenów zieleni i zadrzewień;
- projektowania elementów architektury krajobrazu z zachowaniem wymogów estetycznych i ekologicznych;
- pielęgnowania i konserwacji istniejących i nowo projektowanych elementów architektury krajobrazu;
- prowadzenia uproszczonej rachunkowości, sporządzania kosztorysów oraz stosowania zasad marketingu w działalności związanej z architekturą krajobrazu.

Uprawnienia do wykonywania zawodu

Szereg obiektów architektury krajobrazu wymienionych powyżej należy do kategorii określonej w Prawie budowlanym (Ustawa 1994) jako obiekt budowlany: Pojęcie to obejmuje:

- budynki wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi;
- budowle stanowiącą całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami (niebędące budowlami i obiektami małej architektury), w tym m.in. cmentarze;
- obiekty małej architektury, w tym: niewielkie obiekty kultury religijnej (kapliczki, krzyże przydrożne, figury); posągi, wodotryski i inne obiekty architektury ogrodowej; obiekty użytkowe służące rekreacji codziennej i utrzymaniu porządku, jak: piaskownice, huśtawki, drabinki, śmietniki.

Zgodnie z Polską Klasyfikacją Obiektów Budowlanych (Rozporządzenie 1999) obiektów małej architektury nie klasyfikuje

się, zieleni na ulicach i placach, zieleni w osiedlach, zieleni przydrożną oraz tereny zielone pozostałe klasyfikowane są zgodnie z obiektem, do którego przynależą.

Natomiast pola golfowe, ogrody i parki publiczne, skwery, ogrody botaniczne i zoologiczne zalicza się do budowli sportowych i rekreacyjnych.

Samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, w tym projektowanie i realizacja obiektów budowlanych

Może sprawować je wyłącznie osoba posiadająca uprawnienia budowlane, do uzyskania których (w specjalności architektonicznej i konstrukcyjno-budowlanej) niezbędne jest obecnie ukończenie studiów wyższych na kierunkach: architektura i urbanistyka, budownictwo lub inżynieria środowiska (Rozporządzenie 2006b).

W aktualnym stanie prawnym, wobec powyższego, absolwent kierunku architektura krajobrazu takich uprawnień nie otrzyma.

Może on jednak, na podstawie art. 5 ustawy o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Ustawa 2001) zostać członkiem izby urbanistów.

Będzie to możliwe jedynie wówczas, jeżeli będzie on posiadał dyplom ukończenia studiów wyższych – które w obowiązującym programie nauczania obejmowały zagadnienia związane z architekturą i urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 90 godzin.

Kolejnym czynnikiem jest w tym wypadku ukończenie studiów podyplomowych w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej.

Wreszcie potrzebne jest zdobycie doświadczenia zawodowego w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną.

Jak wynika z art. 2 ust. 3 ustawy Prawo budowlane wykonywanie zawodu urbanisty polega na „projektowaniu zagospodarowania przestrzeni w skali regionalnej i lokalnej, zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego, ochrony wartości architektonicznych i krajobrazowych, z wymaganiami ochrony środowiska, racjonalności struktur osadniczych i sieci infrastruktury oraz na edukacji w tym zakresie”.

Podsumowanie

Zawód architekta krajobrazu należy w naszym kraju do zawodów nowych, ponieważ oficjalnie został utworzony dopiero w 1995 roku, rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej (Rozporządzenie 1995) natomiast samodzielny kierunek studiów istnieje zaledwie 9 lat (Uchwała 1998).

Do chwili obecnej nie została uregulowana kwestia uprawnień do wykonywania zawodu przez absolwentów tego kierunku, chociaż zapotrzebowanie na ich pracę systematycznie rośnie.

Ponieważ w bieżącym roku przybędzie w Polsce kilkuset kolejnych absolwentów wydaje się, że jest już odpowiednia liczba osób zainteresowanych taką zmianą przepisów Prawa budowlanego, aby absolwent kierunku architektura krajobrazu miał wyraźnie określony zakres uprawnień zawodowych.

Dla uzyskania postępu w tym względzie niezbędna jest większa aktywność władz poszczególnych uczelni i stowarzyszeń zawodowych.

Umocowania prawne

Powyższe uwagi oparte są min. o następujące akty prawne.

• Ustawa 1991: Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty [Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.]

• Ustawa 1994: Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane [tj. Dz.U.2006.156.1118 ze zm.]

• Ustawa 2001: Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów [Dz.U.2001.5.42 ze zm.]

• Ustawa 2004: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [Dz.U.2004.99.1001 ze zmianami]

• Rozporządzenie 1995: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 20 kwietnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania [Dz.U.1995.48.253]

• Rozporządzenie 1999: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB) [Dz.U.1999.112.1316].

• Rozporządzenie 2004a: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 maja 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego [Dz.U.2004.114.1195, ze zmianami].

• Rozporządzenie 2004b: Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania [Dz.U.2004.265.2644].

• Rozporządzenie 2006a: Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: asystent operatora dźwięku, fotograf, monter izolacji budowlanych, operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej, operator maszyn i urządzeń metalurgicznych, technik architektury krajobrazu, technik hutnik, technik mechanik, technik mechatronik i technik technologii odzieży [Dz.U.2006.10.54]

• Rozporządzenie 2006b: Rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie [Dz.U.2006.83.578].

• Uchwała 1998: Uchwała Nr 201/98 Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 kwietnia 1998 r.

• www.praca.gov.pl: Serwis informacyjny urzędów pracy.

Streszczenie: Zawód architekta krajobrazu należy w naszym kraju do zawodów nowych, ponieważ oficjalnie został utworzony dopiero w 1995 roku, rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej (Rozporządzenie 1995) natomiast samodzielny kierunek studiów istnieje zaledwie 9 lat (Uchwała 1998).

Do chwili obecnej nie została uregulowana kwestia uprawnień do wykonywania zawodu przez absolwentów tego kierunku, chociaż zapotrzebowanie na ich pracę systematycznie rośnie.

Słowa kluczowe: architektura krajobrazu, uprawnienia zawodowe, izba architektów krajobrazu, klasyfikacja zawodów.

Abstract: *The profession of a landscape architect is a new one in Poland, since it was established only in 1995 through a regulation of the Minister of Labour and Welfare Policy (Regulation 1995), while an independent, special field of studies has existed only for 9 years (Law enacted in 1998).*

Up till now, the issue of licences enabling graduates to work as landscape architects has not been solved, although demand for their job grows systematically.

Key words: *landscape architecture, professional licences, chamber of landscape architects, classification of professions.*